

Poslední věta odstavce: „Ale tehdy už musela být velice stará,“ byla připsána později. K tomu můj otec dodal: „Asi 94.“ Viz též poznámka pod čarou k úvodní větě *Athrabeth*; Andreth bylo 48 v době rozhovoru s Finrodem, který se prý odehrál asi v roce 409, a tak jí bylo asi 94 v roce 455, kdy byla svedena Bitva náhlého plamene.

10. V *Ainulindalë* je výslovně řečeno, že Děti Ilúvatarovy se „objevily s Třetím tématem a nebyly v motivech, které Ilúvatar předkládal na počátku“. O druhém tématu se v *Ainulindalë* praví, že „Manwë byl hlavním nástrojem Druhého tématu, které nechal Ilúvatar zaznít jako protiklad Melkorova nesouzvuku“.

Je jistě možné, že těmito „dvěma novými tématy“ ve zmíněné pasáži myslel můj otec vstup elfů a lidí do Hudby jako spřízněných motivů, které jsou v *Ainulindalë* označeny jako „Třetí téma“, ale mně se zdá pravděpodobnější, že pozměnil koncepci Hudby. Kromě toho, v závěrečném přepracování *Quenta Silmarillion* [Historie Středozemě, díl 5] je řečeno, že Melkor tajně promlouval s Eldar v Amanu o lidech, ačkoliv o nich věděl málo, protože „upoután svými vlastními myšlenkami nedával pozor na Druhé Ilúvatarovo téma“. Pokud se nejedná o pouhý přehmat, podpořilo by to názor, že Druhé a Třetí téma byla ta témata, ve kterých se objevili elfové a lidé — ačkoliv by to šlo i tak, že elfové se objevili v Druhém a lidé ve Třetím. Je třeba poznamenat, že v konceptu k pokračování dopisu Rhonë Beare z října 1958 (*Dopisy*, č. 212), o kterém jsem se již několikrát zmínil, můj otec napsal: „Jediný uvedl jejich motivy do Hudby, když se ozvaly Melkorovy nesouzvuky.“ Další zmínka o Tématu Děti viz DODATEK 7.

11. Oproti tomu je na okraji DODATKU 2 napsáno: „*Arda* znamená Říši.“ S tvrzením, že „fyzicky byla Arda tím, co nazýváme sluneční soustava“ a ve třetím odstavci, že „nejdůležitější částí Ardy byla Země (neboli *Imbar*, Obydlí)“, ačkoliv „volně užívaný pojem Arda často označuje Zemi“ srovná seznam jmen, připojený k přepracované *Quenta Silmarillion* z roku 1951: „*Arda* — elfí jméno pro Zemi = náš svět. Také *Království Ardy* = chráněné území.“ Tvrzení v této poznámce samozřejmě radikálně mění kosmologický mýtus, opětovný návrat dříve zavržené myšlenky, která se objevuje v *Ainulindalë C** [Historie Středozemě, díl 4] z pozdních čtyřicátých let. Další dílka o tomto pojednávající jsou umístěna v páté části této knihy, texty I a II. [Přetvořené mýty, *Historie Středozemě*, díl 10].
12. Pojem *Imbar* se dříve nevyskytoval, ale existoval *Ambar*, Země. (Viz *Historie Středozemě*, díl 4, a *Etymologie v Historii Středozemě*, díl 5: quenya *a-mbar* „oikoumene“, Země. Také *Ambar-metta* „konec světa“ v Aragornově proslovu při korunovaci, *Návrat krále*.)
13. „hlavní Ainur, podílející se na stvoření, si vybrali za sídlo Ardu“ — viz též *Ainulindalë*: „Tak se stalo, že někteří Svatí zůstali s Ilúvatarem za hranicemi Světa, kdežto jiní, a mezi nimi ti nejmocnější a nejkrásnější, opustili Ilúvataře a sestoupili do Světa.“

Mezi Moudrými byly i ženy a lidé si jich velice vážili, zvláště pro jejich znalost pověstí z dávných dob. Jinou moudrou ženou byla Adanel, sestra Hadora Lorindola, který byl v jeden čas Pánem lidu Marach; učení, tradice a také jazyk tohoto lidu se lišily od učení, tradic a jazyka Bëorova lidu. Adanel se provdala za příbuzného Andreth, Belemira z Bëorova rodu, který byl dědem Emeldir, Berenovy matky. V mládí pobývala Andreth dlouhou dobu v Belemirově domě, a proto od Adanel přejala mnoho z učení lidu Marach, kromě toho, co jí poskytlo učení vlastního lidu.

Ve dnech míru, dříve než Melkor prorazil obležení Angbandu, navštěvoval často Finrod Andreth, k níž jej poutalo veliké přátelství. Připadalo mu totiž, že má mnohem větší schopnost podělit se s ním o své znalosti, než většina z Moudrých. Zdálo se, že na nich spočívá stín a za nimi ležela temnota, o které odmítali mluvit dokonce i mezi sebou. Vůči Eldar pociťovali bázeň a nebyli by jim odhalili své myšlenky ani své pověsti. Dokonce i lidé, kteří se počítali mezi Moudré a kterých bylo málo, své učení obvykle tajili a předávali je pouze těm, které si sami zvolili.

V této úvodní části se rukopis a strojopis liší hlavně tím, že rukopis poskytuje více informací o Adanel a genealogii Bëorova rodu:

Jinou Moudrou ženou byla Adanel, sestra Hadorova, která pocházela z odlišného domu a odlišných tradic. Provádala se za Belemira z domu Bëorova, jenž byl vnukem Belena, druhého syna Bëora Starého, a ona ve velké míře zdědila moudrost Bëorovu (Bëor sám totiž také patřil mezi Moudré). Belemir velmi miloval Andreth, svou mladou neteř (byla dcerou Boromira, jeho bratrance z druhého kolene) a ona dlouho přebývala v jeho domě, a tak pochytila také mnoho z učení lidu Marach a Hadorova rodu od Adanel.

Připojíme-li ke genealogickým odkazům v publikovaném *Silmarillionu* tyto údaje, je možno sestavit následující rodokmen (nová jména jsou kurzívou):

